

EKONOMIUTSKOTTETS UTLÅTANDE 8/2010 rd

Statsrådets redogörelse om ramar för statsfinanserna 2011—2014

Till finansutskottet

INLEDNING

Remiss

Riksdagen remitterade den 13 april 2010 statsrådets redogörelse om ramar för statsfinanserna 2011—2014 (SRR 2/2010 rd) till finansutskottet för beredning och bestämde samtidigt att de övriga fackutskotten får lämna utlåtande till finansutskottet.

Sakkunniga

Utskottet har hört

- konsultativ tjänsteman Seija Kivinen och konsultativ tjänsteman Juha Majanen, finansministeriet
- direktör Risto Paaermaa, industriråd Paula Nybergh, överinspektör Teuvo Blomberg och konsultativ tjänsteman Reima Sutinen, arbets- och näringsministeriet

- finansdirektör Tuukka Andersén, Finnvera Abp
- utredningschef Eugen Koev, Akava ry
- chef för näringsfrågor Janne Metsämäki, Finlands Fackförbunds Centralorganisation FFC rf
- näringspolitisk sakkunnig Antti Aarnio, Tjänstemannacentralorganisationen FTFC rf
- verkställande direktör Jorma Turunen, Teknologiindustrin rf
- verkställande direktör Kari Häyrinen, Finpro ry
- ekonomi- och skuldrådgivare Tomi Nummela, Skuldrådgivning rf
- professor Vesa Puttonen, Helsingfors handelshögskola.

UTSKOTTETS ÖVERVÄGANDEN

Motivering

Ramarna för statsfinanserna utarbetas i ett läge där den ekonomiska utvecklingen är ytterst svår att förutspå. I kalkylerna som redogörelsen bygger på har man utgått från att inget snabbt ekonomiskt uppsving är att vänta utan att de offentliga finanserna klart och tydligt kommer att ligga på minus under hela ramperioden. Utskottet vill därför lyfta fram de åtgärder som det tror kan få ekonomin att vända uppåt och sysselsättning-

en att förbättras. I bedömningen av ramarna bör observeras att delar av arbets- och näringsministeriets förvaltningsområde täcks in av rambeslutet endast i fråga om 2011.

Forskning, utveckling och innovation

Utskottet vill sätta sökljuset särskilt på forskning, utveckling och innovation. Om man vill få ekonomin att växa på sikt är det av största vikt

att förbättra villkoren och säkra tillgången till resurser inom denna sektor.

Utskottet konstaterade i sitt betänkande om statsrådets innovationspolitiska redogörelse (EkUB 6/2009 rd) att den nationella satsningen på FoU-verksamhet måste hållas kring fyra procent av bnp för att de uppställda målen ska nås. Arbets- och näringsministeriet uppger att denna nivå nåtts, men att resultatet snarare beror på att bnp rasat än på att mer pengar anvisats för FoU-verksamhet. Den offentliga finansieringens andel ligger just nu på något under 1,2 procent av bnp, men tros sjunka till ca 1 procent under ramperioden. Detta trots att utvecklingscentralen för teknologi och innovationer Tekes och Statens tekniska forskningscentral kommer att öka sina bidrag. Därför behöver den privata sektorn bidra till forsknings-, utvecklings- och innovationsverksamhet (FUI) i avsevärt större utsträckning än nu för att den sammantagna nivån ska kunna bibehållas. Men en så länge har en sådan ökad satsning lyst med sin frånvaro. Det är mycket viktigt att vi håller fast vid vårt nationella mål 4 procent, menar utskottet.

Vid sidan av en adekvat finansiering gäller det att vara mer observant på att pengarna används produktivt så att investeringar i teknik och kunnskap också ska resultera i verkliga kommersiella genombrott. Det har gjorts en omfattande internationell utvärdering av vårt innovationssystem¹. I den fortsatta utvecklingen måste resultaten från denna utvärdering beaktas i högsta grad.

En fråga nära förknippad med den ovan beskrivna är hur den offentliga tillväxtfinansieringen och företagsstöden ska utvecklas. Professor Vesa Puttonen har utrett frågan i en rapport av den 7 maj 2010². Utskottet anser att det offentliga systemet för företagsfinansiering och företagstjänster måste förenklas och bli effekti-

vare. Även åtgärder som kan främja den privata kapitalfinansieringen bör tas till diskussion.

Utskottet tog i sitt tidigare nämnda betänkande också upp grundforskningen och vikten av att säkra den infrastruktur som den kräver. De 100 miljoner euro som reserverats för universiteten 2011 kan visa sig vara otillräckliga.

Energi

För att leva upp till de skyldigheter som Europeiska union ålagt måste Finland före 2020 ha höjt den förnybara energins andel av den slutliga energiförbrukningen till 38 procent. Därtill ska biobränslenas andel i trafiken vara minst 10 procent 2020. Måluppfyllelsen kräver även en anse- nlig ekonomisk insats från statligt håll.

Arbets- och näringsministeriet håller på att ta fram en rapport till kommissionen om de åtgärder som Finland avser vidta för att nå målet, och därför har regeringen i rambeslutet inte fullt ut kunnat bedöma hur mycket det statliga stödet behöver ökas. Kalkylerna kommer att preciseras i budgetpropositionen för 2011 och i samband med beredningen av anslagsramarna för 2012—2015. Med beaktande av alla planerade projekt (inmatningstariff för vindkraft och biogasproducerad el, större användning av biodrivmedel i trafiken och av skogsflis samt traditionellt energistöd) räknar bedömare med att det sammantagna stödet till energisektorn kommer att uppgå till ungefär 570 miljoner euro under ramperioden.

De statliga stödinstrumenten måste framför allt bli kostnadseffektiva och marknadsmässiga och bidra till en bättre sysselsättning och ökad exportpotential, poängterar utskottet. Till detta hänför sig bl.a. finansieringen av demonstrationsprojekt.

Ramanslagen måste vara tillräckligt stora för att måluppfyllelsen i fråga om den förnybara energins andel inte ska stupa på anslagsknapphet.

Exportfrämjande insatser

Ingen kan ifrågasätta exportens roll som lokomotiv för ekonomins tillväxt. Utfrågade experter har pekat på att exportfinansieringen här hos oss främst ses som något man lappar marknads-

¹ Evaluation of the Finnish National Innovation System, 2009

² Julkisen kasvurahoituksen ja yritystukijärjestelmän kehittäminen; työ- ja elinkeinoministeriön julkaisu- ja Innovaatio 29/2010

bristerna med, medan man i många andra länder ser den som ett industripolitiskt element. Krav har ställts att det finländska exportgarantisystemet ska vara mer riskvilligt och ha en konkurrenskraftigare prissättning. I t.ex. det svenska exportgarantisystemet ligger ansvarstaket på en tredubbelt högre nivå än hos Finnvera. Finnvera Abp gör bedömningen att ansvarstaket för exportgarantier, som höjts till 12,5 miljarder euro, sannolikt kommer att förslå för de följande åren.

När exporten så småningom börjar återhämta sig kommer kampen om exportmarknaderna att hårdna ytterligare. Därför måste våra exportföretag ges möjlighet att i finansieringshänseende kunna konkurrera på lika villkor med företag i konkurrentländer, understryker utskottet. Följaktligen bör man med det snaraste reda ut på vilka punkter riskvilligheten och prissättningen eventuellt behöver åtgärdas och i förekommande fall beakta ändringsbehoven även i framtida anslagsäskanden.

Ekonomisk rådgivning och skuldrådgivning

Utskottet har senast i sitt utlåtande om budgetpropositionen för 2010 (EkUU 27/2009 rd) uttryckt sin oro över utbudet av ekonomisk rådgivning och skuldrådgivning. På förslag från utskottet höjde riksdagen anslaget i årets budget, låt vara med ett mindre belopp än vad utskottet föreslagit.

Situationen uppges inte ha förbättrats. Den ekonomiska recessionen börjar först nu sätta sina spår i skuldrådgivningen och bedömningen är att antalet nya kunder kommer att vara 10–30 procent fler än tidigare. Det trängda ekonomiska läget ute i kommunerna får de regionala skillnaderna att framstå ännu bjärtare, vilket tar sig uttryck i stora skillnader i kötider (från mindre än en vecka till närapå 700 dagar).

Åtgärder måste sättas in med det snaraste och tillräckliga anslag avsättas för tjänsterna, understryker utskottet. Det gäller också att förbättra ordentligt för den privata ekonomiska rådgivningen och skuldrådgivningen. Det här är ett sätt att hindra problemen att ackumuleras; om de gör det kan de sammantagna kostnaderna för samhället bli avsevärt större än för skuldrådgivning.

Företagare som försatts i konkurs måste få hjälp med att återfå sin ekonomiska och sociala funktionsförmåga. En konkret undersökning av vilka åtgärder som krävs behöver göras med det snaraste för att läggas till underlag för nästa regeringsförklaring.

Utlåtande

Ekonomiutskottet föreslår

att finansutskottet beaktar det som sägs ovan.

EkUU 8/2010 rd — SRR 2/2010 rd

Helsingfors den 11 maj 2010

I den avgörande behandlingen deltog

ordf. Jouko Skinnari /sd
vordf. Antti Rantakangas /cent
medl. Hannu Hoskonen /cent
Harri Jaskari /saml
Anne Kalmari /cent
Matti Kangas /vänst
Toimi Kankaanniemi /kd
Miapetra Kumpula-Natri /sd (delvis)

Jouko Laxell /saml
Eero Lehti /saml
Päivi Lipponen /sd
Marjo Matikainen-Kallström /saml
Petteri Orpo /saml
Sirpa Paatero /sd
Markku Uusipaavalniemi /cent
Ulla-Maj Wideroos /sv (delvis).

Sekreterare var

utskottsråd Tuula Kulovesi.

AVVIKANDE MENING

Motivering

Sysselsättningsanslagen täcker inte behovet

Enligt de färskaste prognoserna från arbets- och näringsministeriet kommer arbetslösheten att öka till ca 9,5 procent i år och ligga kvar i stort sett på samma nivå under hela ramperioden.

Ungdoms- och långtidsarbetslösheten har ökat snabbt. I mars uppgick antalet unga arbetslösa arbetssökande i åldern 15—24 år till 32 500, vilket är ungefär 12 procent av samtliga arbetssökande. Det är bra att de arbetskraftspolitiska anslagen för att bekämpa ungdomsarbetslöshet höjs i år, men hjälpen kommer ohjälpligt för sent. Socialdemokraterna krävde redan senaste vår en sysselsättningstilläggsbudget på 200 miljoner euro. Regeringen underlät att reagera på kravet utan tillät arbetslöshetssiffrorna växa.

Sysselsättningsanslagen är fortfarande alltför knappa i förhållande till behovet. Åren 2007—2008, då arbetsläget var gott, aktiverades ungefär 28 procent av de arbetslösa. Nu berörs knappt 22 procent av aktiverande åtgärder. OECD har påtalat den blygsamma nivån på våra arbetskraftspolitiska anslag. Organisationen anser också att sysselsättningen av partiellt arbetsföra är dåligt ordnad i Finland.

Större satsningar på export

Finland behöver satsa rejält mer på internationalisering och export. När den ekonomiska depressionen är vunnen kommer kampen om de snäva exportmarknaderna att skärpas och många länder stödja företagens exportanstängningar med allt större bidrag, t.o.m. i strid mot internationella överenskommelser. Också Finland borde satsa mer på exportstöd. För exportfinansieringen skulle det gälla att hitta de effektivaste och för sysselsättningen optimalaste metoderna. Särskilt små och medelstora företag bör få tillgång

till offentliga tjänster för exportfrämjande plus olika slag av stöd.

Kostnadseffektivitet och marknadsanpassning som villkor för stöd för förnybar energi

Finland hör tillsammans med Sverige och Lettland till toppklassen i EU när det gäller att använda förnybar energi. Här har den avgörande faktorn varit vår skogsindustri vars innovativa lösningar genererat två tredjedelar av vår förnybara energi.

Det utmanande målet att öka förbrukningen av förnybar energi med nästan 10 procentenheter kräver att vi sörjer för att skogsindustrin har bra villkor och kan utvecklas som en biobaserad, kompetensstark industribransch.

I insatserna för ökad användning av förnybar energi bör de olika energialternativen, vind, vatten, sol och bioenergi, ges självständiga utvecklingsmöjligheter. Det är stort omöjligt att se i vilken omfattning tekniska innovationer kommer att göras och vilken deras framtid blir eller hur den inbördes kampen mellan energiformerna i fråga utfaller. Det vi framför allt behöver är intensiv forskning kring förnybara energikällor, men också investeringsstöd för att de ambitiösa målen ska kunna nås.

Permanent produktionsstöd gäller det däremot att förhålla sig avvaktande till, eftersom risken är uppenbar att ineffektivitet belönas och konkurrensen snedvrids. Kostnadseffektivitet och marknadsanpassning bör ha en framträdande roll i stödet till förnybar energi. Ledstjärnan bör vara att skattbetalarnas pengar används på effektivast möjliga sätt.

Ståndpunkt

Vi föreslår

att ekonomiutskottet beaktar det som sägs ovan.

EkUU 8/2010 rd — SRR 2/2010 rd

Helsingfors den 11 maj 2010

Jouko Skinnari /sd
Miapetra Kumpula-Natri /sd

Päivi Lipponen /sd
Sirpa Paatero /sd